POLITISK KRONIK

UDLANDET

April 1972

1. – Under de hårdeste kampe siden Tet-offensiven i 1968 støder de nordvietnamesiske tropper, der er forsynet med nye russiske våben (panservåben og artilleri) over den demilitariserede zone mellem Nord- og Sydvietnam frem mod provinshovedstaden Quang Tri og videre i retning af Hué og erobrer trods det amerikanske luftvåbens massive støtte til sydvietnameserne i løbet af kort tid en lang række sydvietnamesiske støttepunkter. 5/4 åbner nordvietnamesiske styrker en ny front i grænseområderne ved Cambodia ca. 130 km nord for Saigon, og i de følgende dage står der hårde kampe om provinshovedstaden Loc Ninh og i Tay Ninh provinsen nordvest for Saigon samt i det centrale højland. Omkring midten af april koncentrerer kampene sig om provinshovedstaden An Loc 100 km nord for Saigon. – 16. Amerikanske bombemaskiner, bl. a. af typen B 52, bombarderer for første gang i 4 år militære mål i havnebyen Haiphong og udkanterne af Hanoi. – 17. Den amerikanske regering besvarer en protestnote fra Sovjetunionen i anl. af, at 4 russiske handelsskibe er blevet beskadiget i havnen i Haiphong under de amerikanske luftangreb. USA beklager det skete og erklærer, at man altid søger at undgå at genere tredielandes skibsfart, men tilføjer, at de lande, der leverer offensive våben til Nordvietnam, er ansvarlige for invasionen i Sydvietnam. Udenrigsmin. William Rogers udtaler i senatets udenrigspolitiske udvalg, at luftangrebene mod militære mål i Nordvietnam vil blive fortsat, så længe det er nødvendigt for at sikre de amerikanske landtroppers tilbagetrækning, desuden skal bombeangrebene give sydvietnameserne en chance for med held at sætte sig til modværge mod Nordvietnams invasion. – 24. Nordvietnamesiske tropper begynder en ny offensiv i det centrale højland, hvor de rykker frem mod provinshovedstaden Kontum. – 25. Det hvide Hus meddeler, at USA og Sydvietnam er enig om at genoptage plenarmøderne på Vietnamkonferencen i Paris. – 26. Præsident Nixon meddeler i en radio- og TV-tale, at yderligere 20.000 amerikanske tropper i Vietnam vil blive trukket tilbage i løbet af 2 måneder, således at der 1/7 kun vil være 49.000 tilbage i Vietnam mod over 500.000, da han blev præsident. Når denne beslutning har kunnet tages, er det fordi vietnamiseringen er så langt fremskreden, at den sydvietnamesiske hær med støtten fra amerikanske luft- og søstridskræfter vil være i stand til at hindre, at Sydvietnam påtvinges et kommunistisk regime. Om genoptagelsen af forhandlingerne i Paris udtaler Nixon, at det for USA fremfor alt drejer sig om at få gjort en ende på den nordvietnamesiske invasion og at få de amerikanske krigsfanger i Nordvietnam frigivet. – 27. Tyngdepunktet i kampene henlægges igen til nordprovinsen, hvor der indledes et stort angreb på Quang Tri.

2. – På baggrund af indførelsen af direkte britisk styre i Nordirland (se 2/3) fordømmer overhovedet for den romersk-katolske kirke i Nordirland, kardinal Conway, fortsættelse af IRA's voldshandlinger på trods af den katolske befolknings længsel efter fred. Samtidig erklærer stabschefen for

IRA's »provisionals« Sean Mac Stiofain ved en parade i Londonderry, at IRA vil fortsætte kampen og appellerer om støtte. – 5. Gerard Fitt, Det socialdemokratiske arbejderparti i Nordirland (SDLP) udtaler at partiet enstemmigt kræver øjeblikkelig standsning af IRA-kampagnen, og giver udtryk for, at det store flertal af den katolske befolkning ønsker fred. – 7. Den britiske statssekretær for Nordirland William Whitelaw løslader 73 internerede og tilbageholdte personer, mistænkt for deltagelse i IRA's virksomhed, og meddeler, at han personlig vil prøve de resterende 655 interneredes sag med henblik på løsladelse. Til trods for dette forsøg på afspænding fortsætter terroren. – 19. Undersøgelseskommissionen vedr. de blodige begivenheder i Londonderry (se 30/1) er under ledelse af højesteretspræsident Lord Widgery kommet til det resultat, at det var IRA-terroristerne, der begyndte skyderierne. – 27. Den tidligere nordirske regerings forbud mod processioner og marcher i Ulster ophæves, dog skal statssekretæren for Nordirland kunne forbyde visse demonstrationer. Samtidig gives der amnesti for fængsels- og bødestraffe for overtrædelse af demonstrationsforbudet. Amnestien omfatter i alt 283 personer, deriblandt 3 nordirske medlemmer af parlamentet i London, der hver var idømt, men ikke havde afsonet 6 måneders fængsel (Bernadette Devlin, Frank Mac Manus og Gerard Fitt).

4. – USA anerkender Bangla Desh. – 10. En forfatningsgivende forsamling træder sammen i Dacca. Premierminister Mujibur Rahman opfordrer forsamlingen til at udarbejde en forfatning, der bygger på, at Bangla Desh er en national, socialistisk, demokratisk og sækulær stat. – 13. Mujibur Rahman overtager ved en omdannelse af sin regering selv udenrigsministerposten. – 18. Bangla Desh optages i Commonwealth, og Syed Abdus Sultan bliver Bangla Desh's første højkommissær i London.

6. – Som svar på kong Husseins føderationsplan (se 15/3) afbryder Ægypten de diplomatiske og 10/4 tillige alle økonomiske forbindelser med Jordan. – 29. Ved afslutningen af et besøg af præsident Sadat i Moskva meddeles, at der er aftalt en yderligere styrkelse af det militære samarbejde mellem Ægypten og USSR.

7. – Den britiske regering omdannes. Posten som Lord President of the Council og leder af Underhuset, der er blevet ledig ved William Whitelaws udnævnelse til kabinetsministerposten som statssekretær for Nordirland (se 2/3) besættes med Robert Carr, og Carr afløses som minister for beskæftigelse af Maurice Macmillan (en søn af den tidl. premierminister Harold M.), der hermed bliver medlem af kabinettet. Antallet af kabinetsministre, incl. premierministeren, stiger herved fra 17 til 18. Inden for det nye superministerium, ministeriet for handel og industri (se 15/10 70) sker der en række ændringer. Bl. a. overtager minister for post og telekommunikation Christopher Chataway et nyt ministerium for industriel udvikling, medens den hidtidige minister for industri Sir John Eden bliver minister for post og telekommunikation.

Samtidig med regeringsomdannelsen udnævner premierminister Heath forsvarsminister Lord Carrington til formand (i st. f. statssekretær for Wales Peter Thomas) og landbrugsminister James Prior til næstformand for den konservative landsorganisation.

Den indiske regering meddeler, at premierminister Indira Ghandi i en skrivelse til Pakistans præsident Zulfikar Ali Bhutto har erklæret sig rede til et møde på højeste plan uden forhåndsbetingelser. – 10. Præsident Bhutto accepterer forslaget. – 29. I Rawalpindi meddeles efter afslutningen af 4 dages forhandlinger mellem indiske og pakistanske repræsentanter, at mødet mellem Ghandi og Bhutto vil finde sted i slutningen af maj eller begyndelsen af juni.

Den 67-årige Sheik Abeid Karume, Zan-

zibars diktatoriske præsident siden 1964 (titelændring dec. 71 til præsident (formand) for Zanzibars revolutionsråd) og siden unionen med Tanganyika ved oprettelsen af Den forenede Republik Tanzania, tillige unionens første vicepræsident myrdes i Afro-Shirazi partiets hovedkvarter. – 12. Tanzanias præsident Julius Nyerere udnævner Karumes statsminister, den 52-årige Aboud Jumbe, til første vicepræsident, og Jumbe bliver tillige Karumes efterfølger som formand for Zanzibars revolutionsråd og leder af Zanzibars eneste politiske organisation, Afro-Shirazi partiet. Medlem af revolutionsrådet Hassan Nassar Moyo bliver Jumbes statsminister.

9. – Under et besøg i Bagdad underskriver ministerpræsident Aleksej Kosygin sammen med præsident Hassan al-Bakr en venskabs- og samarbejdstraktat, foreløbig gældende for 15 år, mellem de to lande. Traktaten har et lignende indhold som den tilsvarende sovjetisk-ægyptiske af maj 1971 (se 2/5 71).

10. – I London, Washington og Moskva fremlægges til underskrift konvention om forbud mod udvikling, fremstilling og lagring af bakteriologiske (biologiske) og giftvåben samt destruktion af eksisterende lagre af sådanne våben. Konventionen træder i kraft, når den er ratificeret af 19 lande foruden de tre depositarmagter. Den underskrives straks af henved 50 lande.

Efter at arbejderpartiets skyggekabinet 29/3 har vedtaget at støtte en konservativ EEC-modstanders forslag om en vejledende folkeafstemning inden Storbritanniens indtræden i De europæiske Fællesskaber, nedlægger tre fremtrædende medlemmer af arbejderpartiet deres poster i skyggekabinettet. De pågældende er Roy Jenkins (finanser), George Thomson (forsvar) og Harold Lever (brændsel, energi og stål). Jenkins træder også tilbage som gruppens næstformand. De 3 får 11/4 følgeskab af Dick Taverne og dr. David Owen og 12/4 af dr. Dickson Mabon, ligesom Lord Chalfont træder tilbage som arbejderpartiets talsmand vedr. udenrigs- og forsvarspolitik i Overhuset. (Det konservative forslag har form af et ændringsforslag til European Communities Bill med de ændringer i lovgivningen, som er en forudsætning for indtræden i Fællesskaberne, og som ved 2. beh. 17/2 er godkendt af Underhuset med 309 stemmer mod 301). – 11. Fhv. premierminister Harold Wilson udnævner den hidtidige »udenrigsminister« i skyggekabinettet Denis Healey til »finansminister«, medens James Callaghan bliver oppositionens talsmand i udenrigspolitiske spørgsmål og Roy Hattersley i forsvarsspørgsmål. Hattersley erklærer, at han er enig med Jenkins i markedsspørgsmålet, men ikke billiger hans tilbagetræden fra partiledelsen på det foreliggende grundlag og på dette tidspunkt. – 12. Arbejderpartiets parlamentsgruppe godkender med 129 stemmer mod 96 skyggekabinettets beslutning vedr. folkeafstemning; 58 medlemmer er ikke til stede eller deltager ikke i afstemningen. – 25. Til ny næstformand vælger arbejderpartiets parlamentsgruppe den moderate Edward Short med 145 stemmer; Michael Foot, der tilhører partiets venstre fløj (Tribunegruppen) får 116 stemmer.

12. – Efter forgæves forsøg på at få oppositionen (se 17/2) med en i national genopbygningsregering, udnævner kong Hassan II af Marokko et nyt ministerium, ligesom det foregående ledet af Mohammed Karim Lamrani. Udenrigsm. Abdel Latif Filali og forsvarsmin. general Mohammed Oufkir fortsætter på deres hidtidige poster.

15. – Under et officielt besøg i Ottawa underskriver præsident Nixon sammen med Canadas premierminister Trudeau en aftale mellem de to lande om rensning af De store Søer, der danner verdens største ferskvandsreservoir. I henhold til aftalen, Great Lakes Water Quality Agreement, vil USA indtil udgangen af 1975 anvende 2 mia. dollars og Canada 250 mill. dollars til anti-forureningsforanstalt-

ninger. (Grænsen mellem USA og Can. går midt igennem 4 af de 5 store søer, Superior, Huron, Erie og Ontario, medens den femte og sammen med Erie mest forurenede, Michigan, ligger helt i USA).

I Uruguay vedtager kongressen med 97 stemmer mod 21 (medlemmer af »den brede front«, se 15/2) at give præsident Bordaberry fuldmagt til at indføre undtagelsestilstand i 30 dage for at bekæmpe byguerillaen (Tupamaros). Umiddelbart forinden har Tupamaros på åben gade skudt en fhv. viceindenrigsminister og 3 politimænd og har selv fået dræbt 8. En bølge af vold har også ramt Argentina, hvor byguerillaen har dræbt Fiat-direktøren Oberdan Sallustro.

17. – Tyrkiets præsident Cevdet Sunay modtager premierminister Nihat Erims afskedsbegæring og anmoder forsvarsminister Ferit Melen om at lede regeringen, indtil en ny premierminister kan udnævnes. Forinden har de politiske partier afvist at give Erim fuldmagt til midlertidigt at regere ved dekreter for at gennemføre den reformlovgivning, som sammen med genoprettelsen af ro og orden ved bekæmpelse af de venstreorienterede terrorister var hovedformålet med dannelsen af Erims regering i marts 1971. – 29. Præsident Sunay udpeger den 69-årige senator Suat Hayri Urguplu, tidl. Tyrkiets ambassadør i flere vestlige hovedstæder og i 1965 en kort tid premierminister, til at danne ny regering.

Pakistans nationalforsamling (bestående af de i dec. 1970 valgte vestpakistanske parlamentsmedlemmer), der 14/4 er trådt sammen i Islamabad, vedtager en foreløbig forfatning, der 21/4 underskrives af præsident Bhutto, som straks derefter ophæver undtagelsestilstanden.

23. – Ved landdagsvalget i Baden-Württemberg får de kristelige demokrater (CDU) absolut flertal med 52,9 (1968: 44,2) pct. af stemmerne og 65 (60) mandater. Socialdemokraterne (SPD) får 37,6 (29,0) pct. og 45 (37) mandater og de frie demokrater (FDP) 8,9 (14,4) pct. og 10 (18) mandater. Nationaldemokraterne (NPD), der i 1968 fik 12 mandater, opstiller ikke. Den nye landdag består af 120 medlemmer, medens der var 127 i den gamle. Ved forbundsdagsvalget i 1969 fik CDU 50,7 pct. af stemmerne i Baden-Württemberg, SPD 36,5 og FPD 7,4 pct. Resultatet betyder, at CDU/CSU bevarer flertallet i forbundsrådet (førstekammeret), der består af repræsentanter for de 11 delstater (Lande). Dette kan blive afgørende for østtraktaternes skæbne, hvis det viser sig, at CDU/CSU går imod ratificeringen, idet denne i så fald kun kan vedtages, hvis der er absolut flertal i forbundsdagen for ratificeringen, det vil sige 249 medlemmer af i alt 496 stemmeberettigede. Efter det frafald, der har været fra FDP, har de to koalitionspartier SPD og FDP 250 medlemmer i forbundsdagen, og regeringens stilling svækkes yderligere, da endnu en fri demokrat, Wilhelm Helms, på selve valgdagen, men inden resultatet foreligger, meddeler, at han går ud af partiet på grund af dets samarbejde med SPD. – 24. CDU/CSU's forbundsdagsgruppe beslutter at indbringe et konstruktivt mistillidsvotum til forbundskansler Willy Brandt og at foreslå gruppens formand Rainer Barzel som ny forbundskansler. – 27. Ved afstemningen får det konstruktive mistillidsvotum kun 247 stemmer, og det mangler således 2 stemmer i at opnå det nødvendige absolutte flertal. Afstemningen er hemmelig, men to medlemmer af FDP oplyser, at de har stemt sammen med oppositionen, der har 246 medlemmer i forbundsdagen, og at de i øvrigt vil nedlægge deres mandater. – 28. Under 2. beh. af budgettet forkastes afsnittet om forbundskancelliets budget, idet der afgives 247 stemmer for og 247 stemmer imod, medens 1 undlader at stemme, hvorefter budgetdebatten udsættes foreløbig til 2/5. Under debatten indbyder forbundskansler Willy Brandt oppositionen til forhandlinger (der begynder samme aften) om en fælleserklæring om udenrigs- og Tysklandspolitikken, som skulle gøre øst-

traktaterne acceptable for oppositionen, og siger, at forbundsregeringen er rede til at fremlægge et udkast til en sådan erklæring. Regeringen er også villig til samarbejde med oppositionen om valuta- og finanspolitikken og om den indre sikkerhed, og evt. kan spørgsmålet om valg i utide også drøftes.

I folkeafstemningen i Frankrig (se 16/3) deltager 60,5 eller, hvis man ser bort fra godt 2 mill. ugyldige (blanke) stemmesedler, ca. 54 pct. af samtlige stemmeberettigede, og 68,3 pct. af de vælgere, der afgiver gyldige stemmer, svarende til godt 36 pct. af samtlige vælgere, siger ja til udvidelsen af EF med Storbritannien, Danmark, Irland og Norge.

26. – Det meddeles officielt, at forhandlingerne mellem Forbundsrepublikken og DDR om en trafikaftale er ført til en positiv afslutning. Forbundskansler Willy Brandt udtaler, at aftalen er et vigtigt led i bestræbelserne for at forbedre de menneskelige forbindelser mellem Øst- og Vesttyskland.

27. – Kwame Nkrumah, Ghanas første præsident, der siden statskuppet i februar 1966 havde levet i eksil i Guinea, afgår ved døden, 62 år gammel.

30. – Burundi radio meddeler, at »monarkistiske og imperialistiske lejesvendeelementer« har gjort et mislykket forsøg på at styrte præsident Michel Micomberos regering, og at hundreder af civile og soldater har mistet livet, deriblandt eks-kong Ntare V, der blev dræbt, da hans tilhængere forsøgte at befri ham i det tidl. kgl. palads i Getega, hvor han havde været fange, efter at han i slutningen af marts var vendt tilbage til Burundi efter at have levet i eksil i Vesttyskland.

Maj 1972

1. – Under de fortsatte samtaler (se 23/4) enes forbundskansler Willy Brandt og de kristelige demokraters gruppeformand Rainer Barzel om at udsætte 2. beh. af østtraktaterne i forbundsdagen, der var fastsat til 3/5, nogle dage. Oppositionen modtager regeringens udkast til fælleserklæring om udenrigspolitikken. – 3. Barzel fremsætter over for Brandt sin gruppes ønske om, at en resolution i forbindelse med ratifikationen af østtraktaterne i behørig form og bindende for begge parter gøres til en bestanddel af traktatværket. – 6. Sovjetunionens ambassadør i Bonn Valentin Falin overrækker udenrigsminister Scheel en tale af udenrigsminister Gromyko 12/4 i Den øverste Sovjets udenrigspolitiske udvalg om traktaten mellem Sovjetunionen og Vesttyskland. – 9. Et redaktionsudvalg enes om udkast til fælleserklæring om østpolitikken, derefter gennemgås udkastet i et møde, hvor også ambassadør Falin er til stede og får overgivet et eksemplar til videregivelse til Moskva. 2. beh. af traktaterne fastsættes til 10/5. – 10. Ved begyndelsen af forbundsdagens møde foreslår oppositionen at udsætte 2. beh. af østtraktaterne, for at der kan blive tid til nye overvejelser, men forslaget forkastes, idet der afgives lige mange stemmer for og imod. I sin tale fremhæver Brandt bl. a., at forbundsregeringens østpolitik har fået tilslutning fra de tre vestmagter. Barzel kræver på ny udsættelse og siger, at oppositionen vil stemme imod traktaterne, hvis der skal stemmes i dag, og i en pause besluttes det derefter at udsætte behandlingen til 17/5. – 12. Forbundsregeringen meddeler, at en fælles forbundsdagserklæring vil blive erklæret for en forbundsregeringserklæring og ved overrækkelse til Sovjetunionen dermed ifølge Wienerkonventionen vil have folkeretlig gyldighed. – 15. Bestyrelsen for CDU fastslår i en erklæring til CDU/CSU's forbundsdagsgruppe, at oppo-

sitionen ved sin udholdenhed har opnået klarhed på en række punkter, men hvert enkelt medlem må selv afgøre, hvorledes han vil stemme. Derimod udtaler CSU-gruppen sig enstemmigt imod vedtagelsen af østtraktaterne. Man erkender, at udkastet til en fælles forbundsdagserklæring er et yderst vigtigt resultat, som imidlertid ikke ændrer traktaternes karakter. – 17. Ved forbundsdagens 2. beh. af traktaterne udtaler fhv. forbundskansler Kurt Georg Kiesinger som ordfører for CDU/CSU, at det store flertal af hans gruppe vil undlade at stemme om traktaterne, der ved afstemningen vedtages med 248 stemmer; imod traktaten med Sovjetunionen stemmer 10 og imod traktaten med Polen 17, medens henholdsvis 238 og 231 undlader at stemme. Derefter vedtages enstemmigt med 491 stemmer – 5 undlader at stemme – en erklæring, hvori det bl. a. hedder, at traktaterne ikke udelukker en fredstraktat for Tyskland og ikke skaber retsgrundlag for de eksisterende grænser. De er heller ikke i modstrid med bestræbelserne for fredelig genoprettelse af den nationale enhed og præjudicerer ikke løsningen af det tyske spørgsmål, lige så lidt som de berører de fire magters rettigheder og pligter m. h. t. Tyskland som helhed og Berlin. – 19. Østtraktaterne godkendes enstemmigt af forbundsrådet, idet repræsentanterne for de delstater, hvor oppositionen har magten, undlader at stemme. Forbundsrådet slutter sig enstemmigt til forbundsdagens erklæring, der tilstilles den sovjetiske ambassadør i Bonn og de tre vestmagters regeringer. – 23. Præsident Gustav Heinemann underskriver ratifikationslovene til østtraktaterne. Polens ratifikation følger 26/5 og 31/5 ratificerer Den øverste Sovjets præsidium traktaten. Forinden udtaler udenrigsmin. Andrej Gromyko, at traktaten er klar og forståelig, så der ikke er mulighed for nogen fejlfortolkning, og for USSR er alene traktaten bindende.

Præsident Sadat udtaler, at det ægyptisk-sovjetisk communiqué (se 6/4) viser, at hans besøg i Moskva ikke var nogen fiasko. Ægypten vil snart være i stand til at begynde kampen mod Israel, og i denne kamp er han rede til at ofre en million ægyptere for at befri de besatte arabiske områder og gøre en ende på Israels arrogance. – 14. I en tale i folkeforsamlingen siger Sadat, at befrielsesslaget mod Israel kommer, når det rigtige tidspunkt er inde. Han takker Sovjetunionen for økonomisk og militær hjælp, men fremhæver, at Ægypten ikke ønsker, at blot én sovjetisk soldat skal gribe ind i kampen mod Israel, idet en konfrontation mellem de to supermagter må undgås.

2. – Nordvietnameserne erobrer Quang Tri, hovedstaden i provinsen af samme navn (se 1/4). – 5. Det hvide Hus bekræfter, at præsidentens rådgiver i nationale sikkerhedsspørgsmål Henry A. Kissinger 2/5 i Paris har haft fortrolige samtaler med medlem af det nordvietnamesiske kommunistpartis politbureau Le Duc Tho. – 8. Præsident Nixon meddeler i en radio- og TV-tale, at han har givet ordre til minering af alle indsejlinger til havnene i Nordvietnam for at standse tilførsler af våben og andre forsyninger. Med samme formål har amerikanske styrker fået ordre til at iværksætte passende forholdsregler i Nordvietnams indre og territoriale farvande, ligesom alle jernbaner og andre forbindelsesveje i Nordvietnam så vidt muligt vil blive afskåret, og de amerikanske luft- og søstridskræfters angreb på militære mål i Nordvietnam vil blive fortsat. Foranstaltningerne begrundes med, at Nordvietnams invasion i Sydvietnam har forøget faren for, at Sydvietnams 17 mill. indbyggere skal blive påtvunget kommunistisk styre, hvilket må forhindres, og med hensynet til de 60.000 amerikanske soldater, der endnu er i Vietnam.

Nixon fremhæver, at disse aktioner ikke er rettet mod noget tredieland. Derfor får alle skibe i nordvietnamesiske havne en 3-dages frist til at bringe sig i sikkerhed på det åbne hav; først efter fristens udløb vil minerne være aktive. Aktionerne vil ophøre, når alle amerikanske krigsfanger i

Nordvietnam er frigivet og en våbenstilstand under international kontrol trådt i kraft. Når disse to betingelser er opfyldt, vil USA standse al magtanvendelse i hele Indokina og i løbet af 4 måneder trække alle amerikanske styrker ud af Vietnam. Nixon retter en appel til Sovjetunionen om ikke at afbryde samarbejdet for at opnå en forbedring af forholdet mellem USSR og USA. – 10. Den amerikanske forsvarsmin. Melvin Laird udtaler, at blokaden af Nordvietnam er begrænset; de amerikanske krigsskibe i Tonkinbugten vil ikke opbringe skibe fra tredieland, som uanset mineringen vil forsøge at anløbe nordvietnamesiske havne. – 11. Såvel Sovjetunionen som Folkerepublikken Kina protesterer i erklæringer mod mineudlægningen. I Saigon giver nationalforsamlingen præsident Thieu for et tidsrum af 6 måneder særlige magtbeføjelser til at bekæmpe den nordvietnamesiske invasion. – 28. De nordvietnamesiske tropper erobrer delvis provinshovedstaden Kontum.

7.–8. – Ved valget i Italien (se 17/2) sker der en række forskydninger, men mandatfordelingen i det nye deputeretkammer og senat tyder ikke på, at det er blevet lettere at danne en handlekraftig og levedygtig regering.

De kristelige demokrater bevarer deres førerstilling i italiensk politik med 38,8 (39,1) pct. af stemmerne og 267 (268) mandater. Det socialistiske parti og det socialistiske enhedsparti (socialdemokraterne) får henholdsvis 9,6 og 5,1 pct. af stemmerne og 61 og 29 mandater mod i 1968 tils. 14,5 pct. og 91 mandater. Det republikanske parti får 2,9 (2,0) pct. og 15 (9) mandater, Sydtyrols folkeparti 0,5 (0,5) pct. og 3 (3) mandater, det liberale parti (kons.) 3,9 (5,8) pct. og 20 (31) mandater. Den sociale bevægelse, MSI (»neofascisterne«) og monarkisterne opnår tils. 8,7 pct. af stemmerne og får 56 mandater. I 1968 fik de henholdsvis 4,5 og 1,3 pct. og 24 og 6 mandater. Det kommunistiske parti holder stillingen med 27,2 (26,9) pct. og 179 (177) mandater, medens de proletariske socialister (mellem socialister og kommunister) glider ud ad kammeret, idet de kun får 1,9 (4,5) pct. I 1968 fik de 23 mandater.

I det nye senat er partistillingen: Kr. dem. 136 (135), soc. og soc. dem. henholdsvis 38 og 11 (i 1968 tils. 46), rep. 5 (2), Sydtyrolsk folkep. 2 (2), lib. 8 (16), MSI og monarkister 26 (11 + 2), komm. og prol. soc. 94 (101).

8. – Min. for Nordirland Whitelaw oplyser, at der i de første 6 uger efter indførelsen af direkte britisk styre (24/3) er blevet dræbt 36 personer (27 civile og 9 soldater) i Nordirland mod i de foregående 6 uger 41 (28 civile og 13 soldater). I de samme tidsrum var antallet af bombeeksplosioner henholdsvis 119 og 170. – 23. I Londonderry kræver et massemøde af indbyggerne i de katolske kvarterer Bogside og Creggan, der begge kontrolleres af IRA, fuldstændig standsning af fjendtlighederne. IRA's »provisoriske« fløj erklærer, at først må de britiske tropper være ude af Nordirland og alle politiske fanger løsladt. – 25. Whitelaw udnævner et råd bestående af 7 protestanter og 4 katolikker til at bistå ham i hans forsoningsbestræbelser. – 29. IRA's »officielle« fløj meddeler, at den har besluttet at standse alle militære aktioner for at give Whitelaws fredsbestræbelser en chance.

Den 87-årige Ismet Inönü, Tyrkiets præsident 1938–50 og sammen med Kemal Atatürk grundlægger af Det republikanske folkeparti, træder tilbage som partiets formand, efter at en afstemning i partikonventet er faldet ud til fordel for lederen af partiets venstre fløj, den 47-årige Bulent Ecevit. – 13. Senator Suat Hayri Ürgüplü (se 17/4) forelægger sin ministerliste for præsident Sunay, der imidlertid nægter at godkende den med den begrundelse, at den hverken i ånd eller bogstav er i overensstemmelse med hærens memorandum af 12/3 71. – 14. Det republikanske folkeparti vælger Bulent Ecevit til formand. – 15. Præsident Sunay anmoder fg. premiermin. Ferit Melen om at danne regering. –

22. Ferit Melen præsenterer sin regering, i hvilken Haluk Bayulkan fortsætter som udenrigs- og Ferit Kubat som indenrigsminister, medens Mehmet Izmen er ny forsvarsminister. – 29. Premiermin. Ferit Melen erklærer i parlamentet, at han vil sørge for, at terrorismen er fuldstændig nedkæmpet inden Tyrkiet næste år går til valg, om nødvendigt vil han forlange fuldmagter af parlamentet for at nå dette mål. Udenrigspolitisk går han ind for fortsat medlemskab af NATO og snævert samarbejde med EEC, men lægger også vægt på et godt naboskab med USSR.

10. – Ved folkeafstemningen i Den irske Republik (Eire) om tilslutning til EEC er der rundt regnet 5 gange flere ja- end nejstemmer, nemlig af i alt 1.788.604 vælgere henholdsvis 1.086.890 og 211.908. Såvel regeringspartiet Fianna Fail som det største oppositionsparti Fine Gael og de fleste erhvervsorganisationer havde anbefalet at stemme ja, medens arbejderpartiet og fagforeningskongressen samt de to Sinn Fein bevægelser gik imod medlemskab af EEC.

15. – Guvernør George Wallace, Alabama, der deltager i primærvalgene om udpegningen af demokraternes præsidentkandidat, bliver hårdt såret ved et attentat i Maryland.

Suveræniteten over Ryukyu-øgruppen med hovedøen Okinawa overgår til Japan (se 17/6 71).

16. – Finansmin. John B. Connally, den eneste demokrat i præsident Nixons kabinet, træder tilbage og efterfølges af George P. Shultz, en universitetsøkonom, der først var arbejdsmin. i Nixons kabinet og derefter blev direktør for administrations- og budgetkontoret. Connally udtaler, at det er meget muligt, han vil deltage i kampagnen for Nixons genvalg. Tidligere (27/1 og 15/2) er handelsmin. Maurice H. Stans og justitsmin. (Attorney General) John N. Mitchell trådt tilbage for at ligesom i 1968 henholdsvis lede indsamlingen af midler til Nixons valgkampagne og selve valgkampagnen. Ny handelsmin. er Peter G. Peterson og ny justitsmin. vicejustitsmin. Richard G. Kleindienst.

18. – Madagascars præsident Philibert Tsiranana (se 30/1) nedlægger sit embede som regeringschef og udnævner chefen for hærstaben, generalmajor Gabriel Ramanantsoa til ministerpræsident. Forud er gået delvis blodige uroligheder i hovedstaden Tananariva, hvor studenterne demonstrerer for reformer og har fået støtte af arbejderne, der 15/5 iværksætter generalstrejke. – 19. En massedemonstration kræver præsidentens afgang, men det lykkes general Ramanantsoa at få mængden til at spredes. Generalstrejken slutter 23/5, efter at Ramanatsoa har givet en række løfter om en ny forfatning, hvorved også præsidentens skæbne skal afgøres, om genindførelse af borgerrettigheder, om løsladelse af politiske fanger, om ophævelse af dekretet om husarrest og om strejkeunderstøttelse. – 27. Ramanantsoa danner regering bestående af 5 militære og 5 civile ministre. Ved sammensætningen er der taget hensyn til både højlandets og kystsletternes stammer.

19. – Efter godkendelsen af østtraktaterne tilbyder forbundsregeringen at forhandle med oppositionen om fremskyndelse af forbundsdagsvalget og erklærer sig i øvrigt rede til samtaler om en fælles holdning til uden- og indenrigspolitiske spørgsmål. Oppositionens leder Rainer Barzel svarer, at CDU/CSU ikke vil forsømme sine pligter som opposition i parlamentet og være en hemmelig medregering. Om spørgsmålet om valg siger han, at en aftale mellem partierne kan ikke erstatte grundloven. En kansler, der ikke længere har flertal i parlamentet, bør træde tilbage.

22. – I Ceylon godkender repræsentanternes hus, der efter valget i 1970 (se 27/5 70) vedtog at fungere som forfatningsgivende forsamling, endeligt en ny republi-

kansk og socialistisk forfatning med 120 stemmer mod 16 (især medlemmer af oppositionspartiet United National Party), og Ceylon proklameres som Republikken Sri Lanka. Hermed brydes en 157-årig forbindelse med den britiske krone, men Sri Lanka forbliver medlem af Commonwealth. Efter den nye forfatning udnævnes præsidenten af premierministeren, og premierminister fru Bandaranaike udnævner Ceylons sidste generalguvernør William Gopallawa til Sri Lankas første præsident.

22.–30. – Under præsident Nixons officielle besøg i Sovjetunionen underskrives en vigtig traktat og en række andre overenskomster mellem de to lande. Traktaten er den ved SALT-forhandlingerne forberedte om begrænsning af antallet af defensive strategiske våben (antiballistiske raketter, ABM) i de to lande. Hertil slutter sig en midlertidig aftale om begrænsning af offensive strategiske kernevåben (interkontinentale raketter, IDCM), både til lands og i u-både. Desuden sluttes aftaler om samarbejde m. h. t. miljøbeskyttelse, medicinsk forskning, udforskning af rummet, naturvidenskab og teknik, om forhindring af episoder mellem de to landes krigsskibe og militærfly på havet og i luftrummet derover samt om oprettelse af en amerikansk-sovjetisk handelskommission. Hertil kommer en fælleserklæring om principperne for forholdet mellem de to lande og et fælles communiqué, der underskrives 29/5 af præsident Nixon og partileder Bresjnev inden præsidentens afrejse til Kijev, hvorfra han 30/5 flyver til Teheran og derefter til Polen, inden han 1/6 ankommer til Washington. I communique'et siges det om Indokina, at parterne gjorde rede for deres respektive standpunkter, og m. h. t. Mellemøsten, at begge parter støtter en fredelig afgørelse i overensstemmelse med sikkerhedsrådets resolution og ambassadør Gunnar Jarrings mission. De er enige om, at forberedelserne til en europæisk sikkerhedskonference kan begynde så snart firemagtsoverenskomsten om Berlin af 3/10 71 er underskrevet, og at en gensidig reduktion af de væbnede styrker i Europa, først og fremmest Centraleuropa, vil tjene stabiliteten og sikkerheden i Europa.

23. – Den britiske regering offentliggør Pearce-kommissionens rapport om den rhodesiske befolknings holdning til aftalerne med Rhodesias regering (se 24/11 71). Kommissionen er efter 8 ugers undersøgelser på stedet kommet til det resultat, at den rhodesiske befolkning som helhed ikke accepterer aftalerne som grundlag for Rhodesias uafhængighed. Udenrigsmin. Sir Alec Douglas-Home erklærer i Underhuset, at regeringen accepterer kommissionens resultater, og at sanktionerne mod Rhodesia fortsætter, indtil der på ny viser sig mulighed for en tilfredsstillende løsnin. Sir Alec fremhæver, at landets problemer i det væsentlige må løses af rhodeserne selv. Premiermin. Ian Smith udtaler i det rhodesiske parlament, at kommissionsrapporten er naiv og urimelig og erklærer, at Rhodesia ikke ensidig vil opfylde aftalerne eller optage nye forhandlinger. – 31. Rhodesias regering anmoder den britiske regering om at hjemkalde Alec Ward, der har været den britiske regerings repræsentant i Salisbury, siden han ankom dertil sammen med den britiske udenrigsminister i november 71. Anmodningen om hjemkaldelse sker, efter at den britiske regering har nægtet at modtage en rhodesisk repræsentant i London.

24. – Ministerpræsident Eisaku Sato erklærer i parlamentets udenrigspolitiske udvalg, at Japan betragter Pekingregeringen som den eneste retmæssige regering i Kina og er rede til på dette grundlag at forhandle med Peking om en normalisering af forbindelserne mellem de to lande.

26. – Trafikaftalen mellem Forbundsrepublikken og DDR – den første traktat, som de to tyske stater har sluttet med hinanden på eget ansvar – underskrives af hovedforhandlerne, statssekretær Egon

Bahr, Forbundsrepublikken, og Michael Kohl, DDR.

30. – I Tel Aviv lufthavns ankomsthal dræber tre japanere, medlemmer af terroristorganisationen Rengo Sekigun (Den forenede røde hær) med maskinpistoler og håndgranater 27 af de tilstedeværende og sårer 78. En af terroristerne dræbes, en begår selvmord, og en tages til fange. Folkefronten for Palæstinas befrielse (PFLP) erklærer, at den har ansvaret for aktionen. – 31. I Knesset udtaler premierminister Golda Meïr, at Libanon i høj grad er ansvarlig for aktionen, fordi den libanesiske regering giver partisanerne stor bevægelsesfrihed. Israel vil vide at finde et passende svar på den sidste udfordring og forhindre gentagelser. Libanons regering gør i en skrivelse til FN's sikkerhedsråd opmærksom på, at Israel har fremsat trusler mod Libanon. I skrivelsen fremhæves, at Libanon afviser voldshandlinger, der bringer uskyldige menneskers liv i fare, og intet har at gøre med terrorhandlingen i Tel Aviv lufthavn.

Burundi radio offentliggør »sandheden om begivenhederne i Burundi« (se 30/4). Herefter havde det været de 10.000 oprørere hensigt at styrte regeringen og systematisk udrydde den herskende Tutsi-stamme, og de havde myrdet mænd, kvinder og børn i flæng. 50.000 lig var indtil nu blevet fundet, men mange mennesker holdt sig skjult eller var flygtet til Tanzania eller Zaïre (Congo). Det hævdes, at der ikke har været tale om gengældelsesaktioner mod Hutu-stammen, og at der nu er ro i landet. Heroverfor står diplomatiske rapporter, der har nået Kampala (Uganda), og som går ud på, at det store flertal af ofrene ikke er Tutsi'er, der er dræbt af oprørerne, men Hutu'er, der er dræbt af hæren og civile Tutsi'er. Europæiske iagttagere anslår antallet af dræbte Tutsi'er til ikke over 5000.

Juni 1972

1. – Efter resultatløse forhandlinger om Iraks krav om en forøget råolieproduktion giver præsident Ahmed Hassan al Bakr meddelelse om nationalisering af Iraq Petroleum Company (IPC), der ejes af British Petroleum, Royal Dutch Shell, Compagnie Française des Petroles og Standard Oil of New Jersey. Nationaliseringsdekretet omfatter ikke de to andre koncernselskaber Basra Petroleum Company, der udnytter oliekilder i det sydlige Irak med en årsproduktion af ca. 30 mill. tons, og Mosul Petroleum Company. – 2. Irak suspenderer olieeksporten fra udskibningshavnene ved Middelhavet, hvilket betyder, at produktionen i Kirkuk-oliefelterne med en kapacitet af 57 mill. tons årlig midlertidigt standses. Baath-regeringen i Syrien overtager IPC's rørledninger, som fører olien fra Kirkuk gennem Syrien til havnene Bamas og Tripoli i det nordlige Libanon. Iraks udenrigsmin. Murtada Abdel Baki, der har ført forhandlingerne med IPC, rejser til Moskva, hvor han skal have »vigtige forhandlinger« (se 9/4). – 18. Frankrig slutter 10-årig aftale med Irak om levering af 23,75 pct. af det nationaliserede IPC's produktion på de samme økonomiske betingelser som før nationaliseringen. De 23,75 pct. svarer til Compagnie Française des Petroles' kapitalandel i IPC. Efter CPF's opfattelse er aftalen betinget af, at Irak betaler en passende erstatning for nationaliseringen af IPC.

3. – I Vestberlin underskrives firemagtsaftalen om Berlin (se 3/9 71) af de fire landes udenrigsministre og træder straks i kraft samtidig med trafikaftalerne mellem henholdsvis Vest- og Østtyskland og mellem Vestberlins senat og Østtyskland (se 26/5). Samme dag udveksles i Bonn ratifikationsdokumenterne vedr. traktaterne

mellem Forbundsrepublikken på den ene side og Sovjetunionen henholdsvis Polen på den anden (se 1/5).

På det norske LO's ekstraordinære kongres stemmer 74 pct. af de delegerede for Norges indtræden i EF.

6. – Sydvietnamesiske tropper generobrer Kontum (se 2/5). – 12. Udenrigsministeriet i Peking fordømmer udvidelsen af de am. luftangreb på mål i Nordvietnam, herunder mål i nærheden af grænsen til Kina. – 18. Sovjetunionens præsident Podgorny afslutter et uofficielt 3 dages besøg i Hanoi. På en pressekonference i Kalkutta bebuder han snarlig genoptagelse af fredsforhandlingerne i Paris. – 19.–23. Præsident Nixons rådgiver Henry Kissinger opholder sig i Peking. Besøget er et led i de under Nixons Besøg i Peking i februar aftalte regelmæssige konsultationer mellem de to lande. Efter hjemkomsten udtaler Kissinger, at hverken Peking eller Moskva efter hans opfattelse er interesseret i en fortsættelse af krigen i Vietnam. – 28. Ca. 20.000 sydvietnamesiske soldater begynder med amerikansk luftstøtte en offensiv for at generobre Quang Tri provinsen. Fra Det hvide Hus meddeles, at 10.000 amerikanske soldater vil blive trukket tilbage fra Vietnam inden 1/9; antallet af amerikanske soldater i Vietnam vil derefter være 39.000. – 29. Præsident Nixon meddeler, at forhandlingerne i Paris vil blive genoptaget 13/7.

8. – Vesttyskland og Ægypten genoptager de diplomatiske forbindelser og enes om at udveksle ambassadører så snart som muligt. Ægypten er hermed den sjette af de 10 arabiske stater, som i 1965 afbrød de diplomatiske forbindelser med Bonn, fordi Vesttyskland havde anerkendt Israel, der genoptager forbindelsen.

17. – Japans ministerpræsident siden nov. 1964, den 71-årige Eisaku Sato, meddeler på et partimøde, at han træder tilbage som formand for regeringspartiet (de liberale demokrater) og ministerpræsident. De førende kandidater til formandsposten og dermed posten som ministerpræsident er den 67-årige udenrigsminister Takeo Fukuda og den 54-årige Kakuei Tanaka, der er min. for udenrigsøkonomi og industri. Andre kandidater er de tidl. udenrigsministre Masayoshi Ohira og Takeo Miki. Afgørelsen vil falde på et partikonvent 5/7.

Præsident Allende omdanner den chilenske regering, bl. a. afløses den uafhængige socialist Pedro Vuskovic, der ønsker at gå videre med nationalisering af industrien end regeringens erklærede politik, af socialisten Carlo Matus, der hidtil har været adm. direktør for det statslige stålselskab. Ved den omfattende rekonstruktion af ministeriet udnævnes dog også socialistiske ministre, der er tilhængere af Vuskovics politik, og Vuskovic bliver næstformand for en ny økonomisk kontrolkomité, hvori Allende selv overtager formandsposten. Samtidig forhandler Allende med de kristelige demokrater, der sammen med de konservative har flertal i parlamentet, og som præsidenten derfor må tage hensyn til.

21. – Israelske land- og luftstyrker angriber palæstinensiske partisaners baser omkring landsbyen Hasbaya på vestskråningen af Hermonbjerget i Libanon og tager 5 højtstående syriske officerer til fange. – 22. Libanons udenrigsmin. Khalil Abu Hamad meddeler, at Libanon har indgivet klage til FN's sikkerhedsråd. – 27. Sikkerhedsrådet vedtager enstemmigt – men USA stemmer ikke – en fordømmelse af israelske styrkers gentagne angreb på Libanons territorium og befolkning, kræver at Israel skal afstå fra alle militære handlinger mod Libanon og udtrykker et stærkt ønske om, at Israel så snart som muligt vil frigive de tilfangetagne syriske og libanesiske officerer. Israels fg. ministerpræsident Yigal Allon erklærer, at angrebet var en fejltagelse og lover, at Israel vil betale erstatning til ofrene for angrebet. – 28. Fra Beirut meddeles, at den libanesiske regering har sluttet aftale med partisaner-

ne om, at de skal standse deres operationer mod Israel fra libanesisk område. Hovedparten af guerillastyrkerne vil flytte bort fra det sydlige Libanon, hvor deres tilstedeværelse dog vil blive markeret.

22. – Bank of England forhøjer diskontoen fra 5 til 6 pct., men den sidste tids pres på pundkursen fortsætter. – 23. Efter et valutatab på 2500 mill. dollars beslutter den britiske regering at gøre pundet »flydende«, kun 2 måneder efter at Storbritannien og de andre ansøgerlande har tilsluttet sig EEC-aftalen om mindre udsving i valutakurserne mellem de 10 lande indbyrdes. Valutabørserne i London og mange andre steder lukker. – 27. Ved genåbningen af valutamarkedet falder pundet ca. 4 pct. Premierminister Heath forsvarer i Underhuset regeringens beslutning som en midlertidig foranstaltning.

Fra IRA-Provisionals hovedkvarter i Dublin meddeles, at IRA vil suspendere offensive operationer i nord fra 26/6 forudsat, at der kommer en tilsvarende erklæring fra den britiske hær. Efter et bekræftende svar fra min. for Nordirland William Whitelaw i Underhuset meddeler IRA, at man accepterer Whitelaws erklæring om, at den britiske hær også vil ophøre med kamphandlinger fra det nævnte tidspunkt. (IRA's provisoriske fløj har hidtil som betingelse for våbenstilstand krævet frigivelse af alle internerede, amnesti for eftersøgte IRA-folk, tilbagetrækning af de britiske tropper fra gaderne i Nordirland og fastsættelse af en dato for deres endelige tilbagetrækning fra Irland). – 23. Fra IRA's side hævdes, at der ligger aftaler bagved fremsættelsen af tilbudet om våbenstilstand, og at to medlemmer af det nordirske socialdemokratiske arbejderparti, John Hume og Paddy Devlin, har spillet en stor rolle i den forbindelse. – 27. Våbenstilstanden er trådt i kraft efter en ny serie drab og bombeeksplosioner. Det meddeles, at hæren og politiet under våbenstilstanden vil indskrænke virksomheden så stærkt, at IRA-kravet om amnesti for eftersøgte i realiteten er opfyldt, hvilket skaber stor bitterhed i protestantiske kredse. – 28. Den paramilitære Ulster Defence Association (UDA) truer med at rejse barrikader omkring protestantiske kvarterer i hele Nordirland, dersom barrikaderne omkring det katolske kvarter Bogside i Londonderry ikke fjernes. En af IRA-Provisionals ledere, David O'Connell, afviser deltagelse i en konference om Irlands fremtid, såfremt den begrænses til nordirske grupper. – 30. UDA-folk »organiserer« busser og lastvogne for at bygge barrikader i Belfast. Samtidig meddeles, at IRA er gået med til, at tre af barrikaderne omkring Bogside i Londonderry fjernes.

26. – I Italien danner Giulio Andreotti (se 17/2) centrumsregering af kristelige demokrater, socialdemokrater og liberale, der for første gang i 15 år er repræsenteret i et ministerium. De tre koalitionspartier har i alt 316 medlemmer i deputeretkammeret, én mere end halvdelen, men det republikanske parti (15 deputerede), der ikke har ønsket at være med i regeringen, har lovet den støtte »udefra«. Det samme gælder de kristelige demokraters venstre fløj, der ønsker en fortsættelse af de sidste 10 års centrum-venstre koalitioner med socialisterne som deltagere, hvorfor de hidtidige ministre, udenrigsminister Aldo Moro og arbejdsminister Donat Cattin ikke figurerer på ministerlisten, som derved, og fordi de liberale er med, har et ret konservativt præg. Antallet af kabinetsministre er 26, deraf 6 ministre uden portefølje, og soc.dem har 5 og de liberale 4 ministerposter. Blandt de kr.dem. ministre er Giuseppe Medici (udenrigsmin.), Mariano Rumor (indenrigsmin.) og Guido Gonella (justitsmin.). Endvidere er Emilio Taviani budgetmin. og min. for økonomisk planlægning, medens finans-(skatkammer)ministeriet er besat med den republikanske leder Giovanni Malagodi, som afløser Emilio Colombo (tidligere kr.-dem. ministerpræsident), der som minister u. p. skal varetage FN-anliggender. En anden kr.dem. minister u. p. Silvio Gava

har som særlig opgave at reformere den off. administration. Socialdemokratiets generalsekretær Mario Tanassi er viceministerpræsident og forsvarsminister, en anden kendt socialdemokrat Mauro Ferri min. for handel og industri. To andre erhvervsministerier, ministeriet for udenrigshandel og ministeriet for handelsflåden, er også tildelt soc.dem.

27. – Efter langvarige forhandlinger underskriver den fg. generalsekretær for Frankrigs kommunistiske parti Georges Marchais og generalsekretæren for det socialistiske parti François Mitterand et fælles regeringsprogram for en folkefrontregering. Programmet skal forelægges de respektive kompetente forsamlinger til godkendelse 9/7. Begge parter har for at nå et resultat måttet gøre indrømmelser, socialisterne navnlig m. h. t. udvidelse af den offentlige, nationaliserede sektor, kommunisterne m. h. t. udenrigs- og forsvarspolitik. Det fastslås, at en folkefrontregering, der lider nederlag ved et valg, skal give plads for en anden regering og selv fortsætte som opposition, og hvis et parti går ud af regeringen, skal det ikke automatisk medføre valg, men en ny regering skal kunne præsentere sig for parlamentet. Kommunisterne erkender, at EEC er kommet for at blive, og der er enighed om at arbejde for at gøre et »Europa for kapitalisterne« til et »Europa for arbejderne«, og de opgiver kravet om, at Frankrig skal træde ud af NATO og helt opgive sin atomstyrke. Der er enighed om at indskrænke præsidentens beføjelser, men kommunisterne kræver ikke mere, at han helt skal ribbes for dem.

DANMARK

April 1972

1. – Under ministeriet for forureningsbekæmpelse oprettes en miljøstyrelse, hvis opgaver og beføjelser er fastlagt i en bekendtgørelse af 27/3.

Den radikale politiker Bertel Dahlgaard, MF 1920–60, indenrigsmin. 1929–40, økonomimin. og min. for nordiske anliggender 1957–60, er 31/3 afgået ved døden, 84 år gl.

7. – Sovjetunionens ambassadør kaldes til udenrigsministeriet, hvor direktør Torben Rønne meddeler ham, at der foreligger klare beviser for, at tre diplomater ved ambassaden har drevet ulovlig efterretningsvirksomhed, herunder grov industrispionage. De tre bliver ikke udvist, men med henvisning til fortsat opretholdelse af de gode relationer mellem de to lande meddeler Torben Rønne ambassadøren, at det måske ville være mest korrekt, om de blev hjemkaldt inden for en passende tid. Hvis der konstateres nye tilfælde af efterretningsvirksomhed fra ambassadens side, vil regeringen dog ikke alene alvorligt overveje øjeblikkelig udvisning af de skyldige, men også tage spørgsmålet om udvisning af de tre op til ny overvejelse.

Fkt. færdigbehandler forslag til lov om Lønmodtagernes Garantifond (se 4/11 71) der vedtages med 139 stemmer mod 1 (den rad. Dagmar Andreasen) og forslag om ændr. af lov om folkeskolen m. fl. love (undervisningspligtens udvidelse (se 3/2), der vedtages enstemmigt, idet dog 23 (v. og den kons. Niels Ravn) undlader at stemme. Ved 2. beh. 5/4 er et ændringsforslag stillet af v. og rv., om udsættelse af undervisningspligtens udvidelse, således at den gennemføres samtidig med reformen af de grundlæggende skoleuddannelser, blevet forkastet, og ved 3. beh. forkastes et ændringsforslag, stillet af v., om mulighed for at afbryde undervisningen i indtil 1 år efter det 7. eller 8. skoleår.

11. – Fkt. færdigbehandler lovforslaget om begrænsning af svovlindhold m. v. i brændsel (se 7/12 71) og forslag til beslutning om nedsættelse af et folketingsudvalg for folketingsåret 1971–72 til at drøfte problemer og modtage information vedrørende fremmedarbejderpolitikken, der begge vedtages enstemmigt, dog undlader venstremændene Johan Philipsen og Kofoed at stemme om lovforslaget.

12. – Boligmin. Helge Nielsen besvarer en forespørgsel af Svend Haugaard m. fl. radikale om regeringens målsætning for lands- og egnsplanlægningen, og hvordan hensynet til specielt miljøforhold og landsbysamfundets fortsatte eksistens indgår i denne målsætning.

For at undgå store restskatter træffer finansmin. Grünbaum aftale med Kommunernes Landsforening om, at der fra 1/7 iværksættes en ajourføring af forskudsansættelserne til kildeskat for 1972. (Efter dav. finansmin. Ninn-Hansens aftale med K. L. i foråret 1971 er den automatisk forskudsregistrerede indkomst 1972 i alm. lig den ansatte indkomst for 1970). Ajourføringen omfatter alle forskudsregistrerede indkomster, der er mindre end den ansatte indkomst for 1971 med tillæg af 7 1/2 pct., dog kun hvis forskellen er mindst 10.000 kr. for A-indkomst og mindst 3000 kr. for B-indkomst. Ligeledes ajourføres forskudsregistrerede ligningsmæssige fradrag, der er større end 110 pct. af de ansatte ligningsmæssige fradrag 1971, dog kun hvis differencen er mindst 3000 kr.

19. – Frandsen (s. f.) fremsætter forslag til beslutning om ændring af arbejderbeskyttelseslovgivningen. 1. beh. 5/5.

Økonomi- og budgetminister Per Hækkerup oplyser i et notat til finansudvalget, at kasseoverskuddet for 1971–72, der i februar skønnedes at ville blive på ca. 2,8 mia. kr., må antages at have været o, dels fordi kildeskatten er gået ind med knap 2,1 mia. kr. mindre end ventet, dels p. gr. a., at udbetalingerne på drifts- og kapitalbudgettet er forøget med ca. 0,7 mia. kr. Ministeren oplyser endvidere, at den på finansloven for 1/4 1972–31/3 1973 afsatte reserve på 650 mkr. til merudgifter som følge af ny lovgivning allerede er opbrugt, og at der ved fremsatte lovforslag er lagt beslag på yderligere 150 mkr.

20. – En udenrigspolitisk debat i fkt. foranlediget af en forespørgsel fra alle 5 partier til udenrigsministeren (besvaret 19/4) slutter med, at et soc.dem. dagsordensforslag om Vietnam med nogle ændringer vedtages med 110 stemmer (s., s. f., r. v. og grønlænderen Moses Olsen) mod 57 (k. f. og v.). I dagsordenens hovedafsnit hedder det, at fkt. henstiller til regeringen, at den beklager udvidelsen af krigshandlingerne, der nu giver sig udtryk i de blodige kampe i Sydvietnam, og opfordrer til omgående tilbagetrækning af alle udenfor stående magters styrker fra krigsskuepladserne i Indokina og indstilling af alle udenfor stående stormagters leveringer af krigsmateriel. Endvidere henstilles, at regeringen fordømmer de amerikanske bombardementer af store befolkningscentrer i Nordvietnam og opfordrer til en øjeblikkelig standsning af dem.

Under debatten foreslår fhv. udenrigsmin. Hartling på venstres og de konservatives vegne, at afsnittet ændres til, at regeringen klart tager afstand fra ethvert forsøg på at nå en løsning på konflikten ad militær vej, og at den derfor fordømmer den udvidelse af krigshandlingerne, der nu giver sig udtryk i den nordvietnamesiske offensiv og de genoptagne amerikanske bombardementer. Per Federspiel meddeler, at han og to andre medlemmer af v. ikke kan stemme for et ændringsforslag, der går ud på en fordømmelse af den ene eller den anden part. Ændringsforslaget forkastes med s. og s. f.'s stemmer, medens r. v. undlader at stemme. Frode Jakobsen og Erhard Jakobsen, begge s., erklærer, at de ikke kan stemme for deres partis dagsordensforslag, medmindre de får en acceptabel forklaring på udtrykket

»udenfor stående magter«, idet Frode J. ønsker sikkerhed for, at udtrykket ikke omfatter de vietnamesere, der bor nord for den 17. breddegrad, og Erh. J. ønsker bekræftet, at udtrykket omfatter andre end amerikanerne. Udenrigsmin. K. B. Andersen udtaler, at hele det tidl. franske Indokina i dag er krigsskueplads, og at alle fremmede styrker må trækkes tilbage fra dette område, de amerikanske stridskræfter såvel som i konsekvens heraf de nordvietnamesiske styrker, som benytter nabolandenes territorier. I denne forbindelse foreslår Gert Petersen (s. f.), at »alle udenforstående styrker« ændres til »alle amerikanske styrker«. Dette forslag får tilslutning fra Frode Jakobsen, men forkastes med de øvrige partiers stemmer.

21. – Fkt. vedtager lovforslagene om forhøjelse af dagpengene ved sygdom og ulykke (se 16/2) med s. og s. f.'s stemmer, medens k. f., v. og r. v., der ønsker at afvente den »store« dagpengereform fra 1/4 1973 (se 15/3) undlader at stemme. Ved 2. beh. 19/4 er s. og s. f. enige om at fastholde den oprindeligt foreslåede ikrafttrædelsesdato for forhøjelsen (1/4), men således, at staten betaler bidragsforhøjelsen for arbejdsgiverne og lønmodtagerne for april måned, ca. 13 mkr.

Fkt. færdigbehandler endvidere lovforslagene om dronning Margrethes civilliste og årpenge for dronning Ingrid (se 29/2), der vedtages med 136, henholdsvis 135 stemmer mod 16 (s. f.) samt flg. lovforslag, der alle vedtages enstemmigt: Forslag om ændr. af l. om tjenestemandspension og l. om pensionering af civilt personel m. v. i forsvaret (se 2/2), forslag om ændr. af l. om kommunal indkomstskat (se 15/2), forslag til l. om fodterapeuter (se 24/11 71) og forslag til l. om fritidsundervisning m. v. i Grønland (se 12/1).

Dagbladet Aktuelt (s.) skriver i anl. af meddelelsen om kasseoverskuddets »forsvinden«, at Nationalbanken efter aftale med regeringen vil gribe ind over for bankernes ledige penge. Bladet mener, at der vil blive udstedt forbud mod, at bankerne opkøber obligationer, og at de i stedet skal deponere deres ledige penge i Nationalbanken. På børsen er der rekordudbud af obligationer, kurserne falder 1 point, hvorefter Nationalbanken griber ind og køber næsten hele udbuddet. Den flg. børsdag (mandag 24/4) er udbuddet også meget stort og kurserne faldende, men markedet stabiliseres i ugens løb. Både økonomi- og finansministeren erklærer, at de står uforstående over for reaktionen, økonomiministeren udtaler, at der ikke er nogen akut krise, og at der ikke er planer om indgreb. Efter et møde i folketingets spareudvalg udtaler han, at det er regeringens mål, at der i løbet af de kommende 3 finansår anvises besparelser på 2 mia. kr. pr. finansår; han tvivler dog på, at man kan nå så langt allerede det første år.

22. – Ved det norske arbejderpartis landsmøde udtaler markedsmin. Ivar Nørgaard til den norske presse, at den danske regering vil fastholde sin beslutning om medlemskab af EF, selv om den vejledende folkeafstemning og den senere stortingsbeslutning skulle gå imod norsk medlemskab.

Formanden for den kons. folketingsgruppe, fhv. finansmin. Ninn-Hansen udtaler på partiets repræsentantskabsmøde, at der i oppositionen ikke er interesse for et folketingsvalg før folkeafstemningen om EF 2/10.

24. – Statsmin. J. O. Krag og arbejdsmin. E. Dinesen, formand henholdsvis næstfmd. for socialdemokratiet, fastslår i en erklæring, at regeringen går ind for medlemskab af EF uden hensyn til udfaldet af den norske folkeafstemning (se 22/4) men tilføjer, at man med erklæringen ikke har lagt noget som helst pres på den kommende ekstraord. kongres i socialdemokratiet, hvor der skal tages stilling til dansk medlemskab.

26. – Folketingets 1. beh. af forslag til lov om Danmarks tiltrædelse af De europæiske

Fællesskaber og forslag til lov om folkeafstemning vedr. dette forslag (se 15/3) lægger med pauser beslag på næsten 14 timer, før forslagene sendes til videre behandling i markedsudvalget.

27. – Fkt. færdigbehandler forslag til lov om bortskaffelse m. v. af olie- og kemikalieaffald (se 15/2) samt forslagene om ændr. af søloven, skibsregistreringsloven og lov om forsikringsaftaler (se 12/1), der alle vedtages enstemmigt.

Økonomi- og budgetmin. Per Hækkerup fremsætter forslag til tillægsbevillingslov for 1971–72 (se 19/4). Min. nævner, at det for at sikre en bedre løbende udgiftskontrol ved cirk. af 18/4 er pålagt de enkelte ministerier at opstille og kvartalvis til budgetministeriet at indberette de faktiske udgifter i det senest forløbne kvartal og udgiftsskøn for de flg. 4 kvartaler for de lovbundne tilskud, større bygge- og anlægsarbejder samt udlån.

Frandsen (s. f.) fremsætter forslag til folketingsbeslutning om ændr. af lov om arbejdsretten. 1. beh. 15/5.

Fkt. foretager 1. beh. af de folkesocialistiske lovforslag om off. styring af kapitalmarkedet og om statsrepræsentation i pengeinstitutternes ledende organer (se 15/3).

27. – Efter et møde mellem Nationalbanken og de private pengeinstitutter meddeles, at Nationalbanken har åbnet adgang til en forhøjelse af udlånsloftet med indtil 3 pct. til udgangen af 1972. Samtidig er det aftalt, at Nationalbankens 3 mdr.'s indlånsbeviser suppleres med en indlånsbevisordning, der er mere fleksibel og derfor bedre egnet som likviditetsudjævnende instrument. Der bliver tale om indlånsbeviser med 6 og 9 måneders løbetid og forrentet med henholdsvis 6,5 og 7,5 pct.

På Dansk Arbejdsmands- og Specialarbejder Forbunds ekstraordinære 2 dages kongres får et af redaktionsudvalgets flertal (15 af 18 medl.) stillet forslag til en udtalelse, som anbefaler tilslutning til EF, kun 297 stemmer, medens 354 stemmer for en af redaktionsudvalgets mindretal foreslået udtalelse, der går imod medlemskab af EF. Bag dette forslag står bl.a. den socialdemokratiske hovedtaler imod EF på kongressen, DASF's oplysningssekretær John Mølgaard, og den kommunistiske fagforeningsformand Erik Hansen. For forbundsfmd. Anker Jørgensen, der er gået stærkt ind for medlemskab af EF og har stillet sig på regeringens linie (se 24/4) er afstemningsresultatet et personligt nederlag, men EF-modstanderne har præciseret, at de ikke fører kamp mod Anker Jørgensen eller andre personer.

28.–30. – På SF's landsmøde er partiets folketingsgruppe og især Poul Dam og formanden Morten Lange, begge medlemmer af folketingets spareudvalg (se 20/3) genstand for skarp kritik, men både Dam og Lange genvælges dog til hovedbestyrelsen, der i øvrigt undergår en stærk fornyelse (14 af i alt 33 er nye) med forskydning til venstre. Blandt de nyvalgte er Aage Frandsen, MF og formand for den venstreorienterede vælgerforening i Århus, der får i alt 5 mand i hovedbestyrelsen, og Ole Henriksen, formand for SF's faglige landsudvalg, der opnår det største stemmetal med Gert Petersen, MF, som i fjor var nr. 1, på andenpladsen. Til partiets formand genvælges Sigurd Ømann, MF, uden modkandidat.

Landsmødet beslutter, at der skal afholdes hovedbestyrelsesmøde 3/10, dagen efter folkeafstmeningen om EF, og vedtager, at ingen aftale om formelt samarbejde med socialdemokratiet på regeringsplan eller på anden måde kan indgås af folketingsgruppen, uden at den er godkendt på et særligt landsrådsmøde. Med henblik på den situation, der opstår, såfremt Danmark siger nej til EF, opstilles et økonomisk minimumsprogram som betingelse for parlamentarisk samarbejde, og Gert Petersen udtaler, at forudsætningen for, at SF skal tage medansvar, er, at man forstår, at dette er alvor, og at dette er nødvendigt.

Maj 1972

4. – Forslaget om ændr. af postloven (se 10/2) vedtages enstemmigt ved 3. beh. Takstforhøjelserne træder i kraft 1/7. Udvalget med undtagelse af de kons. medlemmer og venstremanden Holmberg henstiller til statsministeren og trafikministeren at undersøge, om takstmoderationen for postbesørgelse af dag- og ugeblade og tidsskrifter, der giver et årligt underskud på 91 mkr., bør opretholdes.

Fkt. færdigbehandler endvidere lovforslagene om uddannelse af maskinister og maskinmestre (se 14/3), om valgmenigheder (se 1/3) og om fremgangsmåden ved ændr. af landets inddeling i kommuner og amtskommuner (se 17/2) samt forslaget om ændr. af lov om folkebiblioteker m. v. (se 16/3), der ligeledes vedtages enstemmigt.

Per Dich (s. f.) fremsætter forslag til lov om svangerskabsafbrydelse m. v., hvorefter der indføres fri adgang til legal abort. 1. beh. 25/5.

5. – Udenrigsministeriet meddeler – på foranledning af presseforlydender i Moskva – at det sovjetiske udenrigsministerium 28/4 har meddelt den danske ambassade, at to ambassadefunktionærer, førstesekretær Mogens Svahn og sekretær, arkivist Ivan Hauesser, har begået handlinger, som er uforenelige med deres diplomatiske status, og som giver grundlag for udvisning, men hvis man fra dansk side vil bringe de to medarbejderes tjeneste i Moskva til ophør inden for et acceptabelt tidsrum, vil det blive opfattet som et tegn på, at man ønsker at styrke og udvide de venskabelige forbindelser mellem de to lande (se 7/4). Der siges intet om, hvilke handlinger det drejer sig om, og den danske ambassade har nedlagt en energisk protest. Udenrigsministeriets direktør Torben Rønne udtaler, at der ikke er taget stilling, om de to medarbejdere vil blive hjemkaldt.

Forslagene om ændr. af forsk. lovbestemmelser for Færøerne om pristalsregulerede sociale ydelser og om ændr. af lov for Færøerne om folkepension (Om førtidig folkepension og støtte til omsorgsarbejde m. v. (fremsat 21/3) vedtages enstemmigt ved 3. beh.

6.–7. – På Det radikale Venstres landsmøde oplyser partisekretær Bjørn Hansen, at medlemstallet er uændret ca. 25.000 (6 pct. af partiets vælgere ved sidste folketingsvalg), idet en tilgang på adskillige tusinde nye medlemmer i det forløbne år er opvejet af en tilsvarende afgang. Fhv. statsmin. Hilmar Baunsgaard retter skarp kritik mod regeringen og dens leder, som efter hans opfattelse har et angstkompleks over for sf og venstrefløjen i socialdemokratiet, der hindrer samarbejde til anden side. Enkelte talere giver udtryk for, at de finder kritikken for stærk. Et hovedemne på landsmødet er spørgsmålet om tilslutning til EF. Debatten herom indledes af den radikale folketingsgruppes politiske ordfører Niels Helveg Petersen for tilhængerne og folketingsmand Arne Stinus for modstanderne. Af de 39 deltagere i debatten er 22 for og 14 imod medlemskab af EF. Der foretages ikke nogen afstemning for og imod indtræden i EF, men i landsmødets resolution konstateres, at der er uenighed i partiet herom, og det siges, at partiet fortsat vil give plads for begge opfattelser og dermed bidrage til at fremme en alsidig og afbalanceret debat. Et forslag om, at der samtidig med folkeafstemningen om medlemskab af EF skal afholdes afstemning om Danmarks forbliven i NATO, afvises. Ved valget til hovedbestyrelsen får partiets hidtidige 1. næstformand, formand for De samvirkende danske Husmandsforeninger Peter Jørgensen, den tidl. formand for de jyske husmænd Hans Larsen Ledet samt en tredje landmand, forpagter Svend Jørgensen, Lejre, ikke tilstrækkeligt mange stemmer til at blive genvalgt. Til formand for Det

radikale Venstres Landsforbund genvælges undervisningsdirektør Asger Baunsbak-Jensen.

Kristeligt folkepartis landsmøde præges af modsætningerne mellem partiets højre fløj og den socialliberale linie, som formanden, overlæge Jacob Christensen, repræsenterer. Mødet giver formanden et tillidsvotum med 71 stemmer mod 39, men 54 stemmer blankt, og 4 stemmesedler er ugyldige. Jacob Christensen genvælges som formand med 92 stemmer, medens skoledirektør Chr. Christensen, Ringkøbing, får 91 stemmer. Mødet vedtager en resolution, der stiller medlemmerne og kandidaterne frit ved folkeafstemningen 2/10 om EF, idet der er delte meninger i partiet.

8. – Markedsmin. Ivar Nørgaard udtaler på en pressekonference i Stockholm, at den danske regering fastholder et klart ja til EF under alle omstændigheder også uanset LO's indstilling på den forestående ekstraord. kongres.

9. – Regeringen fremlægger en plan for besparelser på statens budget, godkendt af den soc. dem. folketingsgruppe. Formålet er at bremse udgiftsstigningen med 2000 mkr. pr. år, og planen omfatter »besparelser« på 702 mkr. i 1973–74, 1094 mkr. i 74–75 og 1183 mkr. i 75–76. I øvrigt fastholder regeringen de 6 punkter, hvorom der var enighed mellem alle partierne i spareudvalget (se 20/3), nemlig 1) alle statslige lønaftaler samles i lønningsdepartementet under økonomi- og budgetministeriet, 2) tjenestemænds førtidspensionering begrænses, 3) tjenesteboligsystemet afvikles, 4) der gennemføres nye arbejdstidsregler på tjenestemandsområdet, 5) tjenestemændenes stedtillæg begrænses og 6) der etableres budgetsamarbejde mellem staten, amterne og kommunerne. – Oppositionen hævder, at planen er utilstrækkelig og kræver, at der også skal gennemføres besparelser for indeværende finansår, 72–73.

Forslagene om ændring af folke-, invalide- og enkepensionslovene (se 29/2), hvorefter pensionens grundbeløb fra 1/10 72 forhøjes med mdl. 44 kr. for ægtepar og 29 kr. for enlige, vedtages med 83 stemmer (s., s. f. og grænlænderen Moses Olsen) mod 79 (k. f., v. og r. v.), medens 1 medl. undlader at stemme. Oppositionen benægter, at der foreligger en efterslæbssituation for pensionisterne, derimod er de enige i bestemmelsen om forhandlingsret for pensionistorganisationerne.

Fkt. foretager 1. beh. af det folkesocialistiske forslag til beslutning om ændring af arbejdsformidlingen (se 23/3).

10. – Fkt. vedtager ved 3. beh. enstemmigt lovforslagene om mindstebeholdninger af mineralolie og mineralolieprodukter (se 19/1), om forskningsråd og Planlægningsrådet for Forskningen (se 4/2), om ændr. af lov for Grønland om afgift af motorkøretøjer (se 11/2) og om voldgift (se 26/11 71). Desuden færdigbehandles forslag til lov om fyrværkeri (se 16/12 71) der vedtages med 148 stemmer mod 1.

16. – Fkt. vedtager enstemmigt lovforslaget om ændr. af lov om bybefolkningens forsyning med mælk og fløde (se 19/1). Ikrafttrædelsesdatoen fastsættes til 1/2 73, det tidspunkt landbrugsordningerne i EF træder i kraft for de nye medlemslande, men der er i øvrigt enighed om, at lovforslaget skal gennemføres uden hensyn til, om Danmark bliver medlem af EF eller ej.

17. – I fkt. besvarer trafikministeren en forespørgsel fra samtlige 5 partier om prioriteringen af de store trafikinvesteringer og disses indplacering i de nærmeste års investeringer. Trafikmin. Jens Kampmann meddeler, at det er regeringens hensigt til efteråret at fremsætte lovforslag om anlæg af Saltholmlufthavnen og i tilknytning hertil den danske del af K-M-forbindelsen samt om anlæg af faste forbindelser mellem Øst- og Vestdanmark, og at man stiler imod, at der samtidig tages endelig stilling til disse projekter. Regeringen forudsætter, at projekterne i vi-

dest muligt omfang finansieres ved udenlandsk låntagning, og det er dens opfattelse, at anlægsarbejderne skal påbegyndes, så snart detailprojekteringen, der forudsættes startet straks efter gennemførelsen af en anlægslov, er afsluttet. Debatten slutter med vedtagelsen af en dagsorden, stillet af Horn (s.) og Bilgrav-Nielsen (r. v.), hvorefter fkt. opfordrer regeringen til at arbejde videre med projekteringsproblemerne inden for trafiksektoren med sigte på, at der for fkt. til fri forhandling og på betryggende vurderingsgrundlag kan forelægges lovforslag vedr. de store trafikprojekter. For forslaget stemmer 87 (s., r. v., 4 s. f.), imod 41 (k. f., de fleste s. f.), medens 23 (v., 1 r. v. (Valbak) og 1 s. f. (Arne Larsen)) undlader at stemme. Hermed bortfalder et kons. dagsordensforslag, stillet af Stæhr Johansen, der opfordrer regeringen til at fastslå, at en fast Storebæltsforbindelse må have første prioritet, og et dagsordensforslag af Guldberg (v.) og Arne Larsen (s. f.), hvori ministeren opfordres til at fremsætte forslag om anlæg af Saltholmlufthavnen i næste folketingsår under den forudsætning, at løsningen af denne opgave påbegyndes før en fast forbindelse over Store Bælt.

Landbrugsmin. Ib Frederiksen fremsætter forslag om ændr. af lov om en kornordning og af lov om afsætning af danske landbrugsvarer. For begge love gælder, at de ikke kan opretholdes i EF, og forslagene indeholder derfor bestemmelse om, at lovene bortfalder 1/2 73, hvis Danmark bliver medlem. I modsat fald må lovene efter folkeafstemningen 2/10 optages til revision. For at prisniveauet for danske landbrugsprodukter ved indtræden i EF kan være så nær ved EF-niveauet som muligt, foreslås basisprisen for importeret korn i tiden 1/8 72–31/1 73 forhøjet med 10 kr. til 60 kr. pr. 100 kg, idet det forudsættes, at der mellem landbruget og kornhandelen sluttes aftale om en kornpris, der harmonerer med basisprisen. For at modvirke stigning i brødprisen vil staten give et tilskud på 10 kr. pr. 100 kg rug og hvede, som anvendes til menneskeføde (anslået udgift 12 mkr.). Fra dispositionsfonden overføres endvidere 90 mkr. som kompensation for kornprisforhøjelsen til produktionen af æg, fjerkrækød og svinekød samt til fastholdelse af det bedst mulige prisniveau for kød og mejeriprodukter. Hjemmemarkedsordningerne videreføres uændrede til 1/2 73. Begge lovforslag vedtages ved 3. beh. 1/6 imod s. f.'s stemmer.

Handelsmin. Erling Jensen fremsætter forslag om ændr. af aktieselskabsloven og lov om forsikringsvirksomhed som led i tilpasningen af dansk lovgivning til EF-forhold. Der foreslås bl. a. ændr. af reglerne om indfødsret og bopæl, så at borgere i andre EF-lande kan sidde i danske selskabers bestyrelser, og bestemmelsen om, at selskaber, hvis aktier er noteret på navn, og som ikke har over 10 aktionærer, ikke har pligt til at offentliggøre deres regnskaber, foreslås ophævet.

Regeringen fremlægger planer for besparelser på finansloven for 1972–73 (se 9/5) til et samlet beløb af 555 mkr., heraf ca. 500 mkr. (200 mkr. på drifts- og 300 mkr. på anlægsudgifter) som resultat af et cirkulære til samtlige ministerier; af resten fremkommer ca. 40 mkr. ved nedsættelse af momsrefusion til byggeriet. Økonomi- og budgetmin. Per Hækkerup har bebudet nye besparelser for de kommende år, men planerne herom vil først blive fremlagt efter at folkeafstemningen 2/10 har afgjort, om Danmark bliver medlem af EF.

18. – Fkt. vedtager ved 3. beh. forslag om ændr. af lov om fritidsundervisning m. v. (se 17/3) med 80 stemmer mod 78 (k. f., v. og r. v.); 1 medl. undlader at stemme. Endvidere færdigbehandles flg. lovforslag, der alle vedtages enstemmigt: Forslag om ændr. af selskabsskatteloven (se 9/3) samt forslag til møntlov og forslag til lov om afrunding af visse ørebeløb (se 9/3).

Min. for forureningsbekæmpelse Jens Kampmann fremsætter forslag til lov om miljøbeskyttelse. Et hovedprincip i lovforslaget er, at den, der forurener, skal betale omkostningerne ved foranstaltninger

mod forureningen. Et andet hovedpunkt i lovforslaget er en godkendelsesordning for virksomhedstyper, der må antages at være de vigtigste kilder til forurening. 1. beh. af lovforslaget, som ikke skal gennemføres i indeværende folketingsår, finder sted 29/5.

På LO's ekstraordinære kongres er der klart flertal for dansk medlemskab af EF. Af i alt 968 delegerede deltager 941 i afstemningen, og der afgives 524 ja- og 406 nej-stemmer, medens 9 stemmesedler er blanke og 2 ugyldige. Hovedtaleren for EF-modstanderne, smedeforbundets formand Hans Rasmussen, retter skarpe angreb på regeringen for dens tilsidesættelse af den soc.dem. kongresbeslutning i 1971 ved nu at anbefale dansk tilslutning, uanset om Norge kommer med.

19. – Økonomi- og budgetmin. Per Hækkerup fremsætter lovforslag om bemyndigelse til optagelse af statslån i udlandet til et samlet beløb af 1000 mkr. (se 26/10 71). Min. oplyser, at der resterer en lånebemyndigelse på ca. 487 mkr., og siger, at uanset at valutareserverne i det sidste halve år er forøget væsentligt, vil en fortsat langfristet låntagning være ønskelig bl. a. under hensyn til den meget store private kortfristede bruttogæld til udlandet (31/12 71 ca. 12 mia. kr.). Lovforslaget vedtages enstemmigt ved 3. beh. 2/6.

Lembourn (k. f.) fremsætter forslag om ændr. af ligningsloven, således at der sikres klageadgang til skatterådene m. h. t. de afgørelser, de kommunale ligningsmyndigheder træffer ang. forskudsregistreringen til kildeskat (se 12/4).

Fkt. vedtager ved 3. beh. enstemmigt forslag til lov for Grønland om ekspropriation (se 12/1) samt forslagene om ændr. af byggeloven og byggelov for staden København (vedr. partikelforurening fra fyringsanlæg m. m., se 10/2). Ved 2. beh. 16/5 af ekspropriationslovforslaget forkastes et kons. ændringsforslag, hvorefter adgangen til ekspropriation til boligformål udgår, med 108 stemmer mod 27 (k. f.).

24. – Fkt. vedtager enstemmigt forslag til lov om Københavns Fondsbørs (se 17/11 71). Ved 2. beh. 19/5 vedtages et ændringsforslag, hvorefter realkreditinstitutternes repræsentation i fondsbørsbestyrelsen udvides fra 2 til 3 medlemmer, heraf 1 med tilknytning til de sociale boligselskaber, med 95 stemmer (s., s. f., v.) mod 26 (k. f.) medens 22 (r. v.) undlader at stemme. Ligeledes enstemmigt vedtages lovforslaget om skolelægeordning (se 17/2) og forslagene om ændr. af færdselsloven og retsplejeloven (politisagsbehandling af visse straffelovsovertrædelser) (se 10/3).

25. – Fkt. vedtager ved 3. beh. enstemmigt flg. lovforslag: Ændr. af lov om naturfredning (se 8/3), erhvervsfaglige forsøgsuddannelser (se 14/3), uddannelse af husholdningslærere (se 10/3), videreførelse af Køgebugtbanen fra Vallensbæk til Køge (se 29/2), ændr. af lov om off. veje (se 14/12 71) udnyttelse af sten, grus og andre naturforekomster i jorden og på søterritoriet samt ændr. af lov om kontinentalsoklen (se 9/2), foranstaltninger mod forurening af havet med andet end olie samt ændr. af lov om foranstaltninger mod forurening af havet med olie og andre materialer (se 9/3). Ved 2. beh. 23/5 af forslag til lov om erhvervsfaglige forsøgsuddannelser har k. f., v. og r. v. stillet ændringsforslag, hvorefter bestemmelsen om, at der af statens midler skal ydes en godtgørelse svarende til lærlingeløn til de elever, der deltager i uddannelsen, udgår. Forslaget forkastes med 81 stemmer mod 68.

26. – Fkt. vedtager ved 3. beh. enstemmigt forslaget om ændr. af omsorgsloven (se 29/2) samt de tre lovforslag vedr. sommerhuse og campering, erhvervelse af fast ejendom til fritidsformål og ændr. af lov om by- og landzoner. Ved 2. beh. 24/5 af de tre jordlove vedtages en række ændringsforslag, der væsentligst går ud på at præcisere betingelserne for de indgreb gennem forkøbsret og udnyttelsespåbud, hvorom der kan blive tale. Herudover har k. f.

stillet forslag om at ændre sanktionen for ikke at efterkomme påbud om udnyttelse af en grund i et udlagt sommerhusområde efter formålet til bøder, evt. dagbøder, i stedet for ekspropriation, og de tre oppositionspartier i forening et ændringsforslag, hvorefter statslån til kommuner m. v. til erhvervelse af arealer til fritidsformål skal ske til markedsrente, men begge ændringsforslagene forkastes henholdsvis med 121 stemmer mod 26 (k. f.) og 82 stemmer mod 68 (k. f., v. og r. v.).

29. – Fkt. vedtager enstemmigt forslag til adoptionslov (se 17/11 71) og de dermed sammenhængende forslag om ændr af myndighedsloven og retsplejeloven. Alle ændringsforslagene ved 2. beh. 26/5 vedtages enstemmigt med undtagelse af ét, hvorefter adoptivbarnets arveret efter den biologiske slægt ophæves ved fremtidige adoptionsforhold, som vedtages mod de konservatives stemmer.

30. – Handelsministerens lovforslag om egnsudvikling (se 16/2) og om naturgasforsyning (se 16/3) vedtages begge enstemmigt ved 3. beh., men 3 kons. (Adam Møller, Hans Kjær og Niels Ravn) undlader at stemme om egnsudviklingsloven, fordi de er modstandere af den nye bestemmelse om, at statslån til industrien kan træde i stedet for statsgaranti for lån. Ved 2. beh. 26/5 er bestemmelsen om lån til bolig til udflyttede »nøgle«medarbejdere udgået af lovforslaget.

Ved 2. beh. 26/5 af forslaget om naturgasforsyning understreger handelsmin. Erling Jensen over for Guldberg (v.), at rettigheder, der allerede er givet A. P. Møller-selskaberne, vil blive respekteret, men at man ikke med denne lovgivning finder anledning til at udvide et rettighedsomfang på et helt andet grundlag end det oprindelig givne. Imidlertid må der ved administrationen af loven og det dertil knyttede bevillingssystem tages de nødvendige og rimelige hensyn til A. P. Møller-selskabernes mulighed for og interesse i afsætningen af de produkter, der måtte findes i undergrunden, jfr. samarbejdsaftalen mellem min. for off. arbejder og skibsreder Mærsk McKinney Møller (se 17/2).

Forslag om ændr. af lov om værnepligtiges anvendelse til civilt arbejde (se 8/3) vedtages efter at et videregående ændringsforslag fra s. f. er forkastet, med 93 stemmer (s. og r. v.) mod 52 (k. f. og v.), medens 17 (s. f.) undlader at stemme. (Forslaget drejer sig om, hvorledes der ved genindkaldelser skal forholdes med de personer, som efter at have aftjent værnepligt i forsvaret ønsker at blive overført til civil værnepligt).

Forslag til lov om svangerskabshygiejne og fødselshjælp med de dertil knyttede forslag om ændr. af lov om udøvelse af jordemodergerning og ændr. af lov om off. sygesikring (se 14/3) vedtages enstemmigt. Ved 2. beh. 25/5 er med 117 stemmer mod 25 (v.) vedtaget et ændringsforslag, hvorefter lovens administration overføres fra det amtskommunale sygehusudvalg til sundheds- og socialudvalget.

Forslaget om ændr. af lov om realkreditinstitutter (se 8/3) gennemføres uændret med 85 stemmer (s. og s. f.) mod 76 (k. f., v. og r. v.). Derimod er forslaget om ændr. af lov om boligbyggeri (se 10/3), der vedtages enstemmigt, idet k. f., v. og r. v. undlader at stemme, som led i sparebestræbelserne undergået nogle ændringer ved 2. beh. 25/5. Herefter bortfalder tilskud (momsrefusion) til tilbygninger, det areal pr. bolig, der ydes tilskud til, er reduceret fra 110 til 100 kvm., og endelig er den foreslåede låneordning for børnerige familier udgået. Forslaget om ændr. af merværdiafgiftsloven vedtages enstemmigt.

Endelig færdigbehandles forslag om ændr. af lov om midlertidig regulering af boligforholdene (se 10/3), i hvilket er indarbejdet forslaget om ændr. af samme lovs § 33 (se 17/12 71), der vedtages med 85 stemmer mod 76 (k. f., v. og r. v.).

31. – Fkt. færdigbehandler 10 lovforslag, der alle vedtages enstemmigt. Det drejer sig om forslagene om erstatning for vacci-

nationsskader (se 18/11 71), om revision af den kommunale inddeling i Københavns amt (se 3/3), om ændr. (forlængelse for et år) af forsk. lovbestemmelser om udligning mellem kommuner i hovedstadsområdet (se 3/3) (v. undlader at stemme), om film og biografer (se 2/2), om private fællesveje (se 3/11 71), om grundejerbidrag til off. veje (se 9/12 71), om ændr. af byggelov (vejforhold) (se 26/1) samt om ændr. af de tre sociale pensionslove med henblik på Danmarks tilslutning til EF (se 21/3). Ved et ændringsforslag vedtaget ved 2. beh. 24/5 er det bestemt, at optjeningsprincippet kun skal gennemføres, hvis Danmark kommer i EF, medens f. eks. opsplitningen af ægteparpensionen skal gennemføres under alle omstændigheder, og det samme gælder en ændring ved 2. beh., hvorefter fradraget i pensionstillægget nedsættes fra 60 til 30 pct. for andre indtægter ud over 2200 kr.

Juni 1972

1. – Fkt. vedtager ved 3. beh. enstemmigt lovforslagene om forbud mod civil overlydsflyvning (se 9/3) – 2 undlader at stemme – og om ændringer i rets- og politikredsinddelingen m. v. (se 11/2) – 3 undlader at stemme. Til det første har r. v. og s. f. ved 2. beh. stillet ændringsforslag gående ud på, at forbudet også skal gælde militær overlydsflyvning, men dette forslag får kun forslagsstillernes stemmer og forkastes med 107 stemmer mod 37. Det andet forslag er under behandlingen undergået en del ændringer, således at antallet af politikredse herefter bliver 54 mod 48 efter lovforslaget, som det var fremsat (hidtil 72), og antallet af retskredse 84 mod lovforslagets 77 (hidtil 105).

Også forslag til lov om tillægsbevilling for 1971–72 (se 27/4) vedtages enstemmigt efter en længere debat, hvorunder Gert Petersen (s. f.) foreslår en dagsorden, hvori fkt. opfordrer regeringen til snarest muligt at indlede forhandlinger med DDR's regering om oprettelse af normale diplomatiske forbindelser mellem Danmark og DDR og som optakt hertil straks at normalisere de handelspolitiske forbindelser og pas- og viseringsforholdene mellem de to lande. Efter at udenrigsmin. K. B. Andersen har erklæret, at han ikke kan modtage denne dagsorden, fremsætter den soc.dem. ordfører Orla Møller et dagsordensforslag, hvori tinget med henvisning til de betydelige fremskridt, der er sket eller er umiddelbart forestående i den europæiske afspændingspolitik, opfordrer regeringen til i fortsættelse af denne udvikling, at anerkende DDR og, indtil en anerkendelse foreligger, at videreudvikle de allerede bestående forbindelser med DDR på det økonomiske, kulturelle, miljømæssige og andre politiske samarbejdsområder. Gert Petersen tager sit dagsordensforslag tilbage, og Orla Møllers forslag vedtages derefter med 83 stemmer (s. og s. f.), medens 80 (k. f., v. og r. v. undlader at stemme.

I en skriftlig redegørelse til fkt. om ændringer i centraladministrationens organisation og virkemåde oplyser økonomi- og budgetmin. Per Hækkerup, at de samlede off. udgifters andel af nationalindkomsten er steget fra 20 pct. i 1950 til godt 25 pct. i 1960 og ca. 45 pct. i dag, og at den årlige personaletilvækst i 60erne har været dobbelt så stor som i det foregående årti. Anledningen til redegørelsen er en betænkning fra et arbejdsudvalg af yngre sagkyndige med en række forslag, hvoraf de fleste er begrundet i behovet for en bedre planlægning på det overordnede niveau og en mere moderne tilrettelagt styring af den samlede off. virksomhed.

2. – Fkt. færdigbehandler i sit sidste møde før sommerferien nogle vigtige og kontro-

versielle lovforslag, således forslaget om dagpenge ved sygdom og fødsel (se 15/3). På gr. af usikkerheden omkring den nye ordnings økonomiske konsekvenser ønsker oppositionen en etapevis gennemførelse af reformen og stiller ved 2. beh. 31/5 en række ændringsforslag, deriblandt ét hvorefter antallet af karensdage foreløbig kun nedsættes fra 6 til 3, og det overlades til arbejdsmarkedets overenskomstforhandlinger at afgøre, hvornår de sidste 3 karensdage skal bortfalde, men ændringsforslaget forkastes, og ved den endelige afstemning vedtages lovforslaget med 83 stemmer (s. og s. f.) mod 78 (k. f., v. og r. v.); de radikale Skytte og Nordqvist undlader at stemme.

Forslaget om ændring af lov om særlig indkomstskat (se 8/3) vedtages ligeledes mod den samlede oppositions stemmer. I den endelige affattelse indeholder lovforslaget regler om henstandsordning for særlig indkomstskat af fortjenester opstået ved ekspropriations- og skadeserstatninger samt ved salg af erhvervsbygninger med henblik på flytning af virksomheden. Der kan gives henstand i indtil 15 år, for så vidt angår brandskadeerstatning indtil ejeren sælger den genopførte ejendom. Efter kritik fra Kommunernes Landsforening tager ministeren forslaget om, at den såkaldte afståelsesafgift ophæves, og at der i stedet for opkræves særlig indkomstskat (se 8/3) tilbage.

I forslaget om ændr. af lov om afgift af arv og gave (se 8/3) er der ved 2. beh. 31/5 vedtaget sådanne ændringer, at r. v. kan stemme for lovforslaget, der vedtages med 104 stemmer mod 58 (k. f. og v.), medens den rad. Per Gudme undlader at stemme. Blandt de ændringer, lovforslaget er undergået, er afskaffelsen af den dyreste afgiftsklasse, klasse D, der omfattede arv til de fjerneste slægtninge og ubeslægtede testamentariske arvinger. Af sådan arv skal der herefter betales afgift som i klasse C, arv til bedsteforældre og deres afkom. Endvidere indeholder det ændrede lovforslag nye regler om henstand med betaling af arveafgift. Når en afgiftspligtig erhvervelse omfatter fast ejendom her i riget, eller hvor andre særlige omstændigheder taler derfor, kan finansministeren give henstand med betaling af arveafgiften eller tillade, at den helt eller delvis betales i afdrag. Hvor det skønnes rimeligt af hensyn til kapitalforholdene i en arvet erhvervsvirksomhed og dennes fortsatte bestående, kan finansministeren give henstand med betalingen i indtil 15 år eller tillade, at afgiften helt eller delvis betales i afdrag. I øvrigt er efter den nye lov arv eller gave på indtil 8000 (hidtil 5000) kr. fritaget for afgift.

Forslag om ændr. af kildeskatteloven (se 16/3) vedtages med 132 stemmer (s., s. f., v. og r. v.), medens 30 k. f. undlader at stemme. Forinden er det kons. forslag om ændr. af ligningsloven (se 19/5), således at der bliver adgang til at klage til skatterådet over forskudsregistreringen, blevet forkastet med 132 stemmer mod 31 k. f. Ved ændr. af kildeskattelovens § 54 får finansmin. bemyndigelse til at foretage procentvise forhøjelser eller nedsættelser af indkomstgrundlaget i almindelighed eller for grupper af skatteydere med det formål at sikre bedst mulig overensstemmelse mellem foreløbig skat og slutskat.

Fkt. vedtager sluttelig enstemmigt forslag til beslutning om nedsættelse af et udvalg vedr. visse naturforekomster.

Folketingets næste møde afholdes 4/9 med 2. beh. af lovforslagene om Danmarks tiltrædelse af EF og om folkeafstemning om dette lovforslag på dagsordenen.

8. – Indenrigsmin. Egon Jensen indgår aftale med Amtsrådsforeningen og Kommunernes Landsforening om begrænsning af de kommunale investeringer og adgangen til at optage lån i det kommende finansår. Investeringerne i 1973–74 må ikke overstige 90 pct. af det samlede beløb i 1972–73, idet der dog er mulighed for dispensation, hvor der foreligger særlige investeringsbehov, men de samlede investeringer må ikke herved komme til at overstige 105 pct. af beløbet i 1972–73. Opta-

gelsen af lån begrænses til 95 pct. af det, kommunerne tilsammen låner i 1972–73, og beløbet nedsættes yderligere med det beløb, som kommunerne får ind i skat ud over det budgetterede.

23. – Nationalbanken meddeler, at valutahandelen er suspenderet p. gr. a. den britiske regerings beslutning om at lade pundet flyde.

25. – Regeringens økonomiudvalg drøfter i et møde på Marienborg, hvad der skal ske med kronen, efter at pundet er gjort flydende. I mødet deltager også repræsentanter for SF, og SF's gruppeformand Morten Lange udtaler, at han har rådet regeringen til at holde de internationale aftaler og ikke devaluere kronen.

27. – Efter at økonomi- og budgetmin. Per Hækkerup er vendt hjem fra Luxembourg, hvor han har deltaget i et møde med finansministrene fra de 6 EF-lande og de 4 ansøgerlande, meddeles det officielt, at regeringen har besluttet, at kronen skal kunne svinge mellem 2 1/4 pct. under og 2 1/4 pct. over den anmeldte paritet. Med denne beslutning forlader Danmark EF-aftalen om et i forhold til Washingtonaftalen af dec. 71 halveret spillerum for kronens udsving over for andre EF-valutaer. Dette er af finansministermødet i Luxembourg accepteret som en midlertidig nødløsning, og nyordningen har fået tilslutning fra de politiske partier samt arbejdsmarkedets og erhvervslivets (også landbrugets) organisationer. Desuden forhøjes Nationalbankens diskonto fra og med 28/6 fra 7 til 8 pct., og statsmin. J. O. Krag oplyser, at formanden for folketingets spareudvalg Orla Møller (s.) vil indkalde udvalget til møde 5/7 for at drøfte sparemuligheder med økonomi- og budgetministeren. En spareplan vil evt. kunne drøftes i fkt. under den ekstraordinære møderække, der begynder 4/9 (se 2/6).

Ved genoptagelsen af valutanoteringen stiger kronen i forhold til både pund og dollar.

29. – Bankernes og sparekassernes organisationer vedtager at forhøje rentesatserne for indlån med 1 pct., til 5 pct. for indlån på anfordring eller kortere opsigelse end 3 mdr., 7 pct. for indlån på mindst 3 måneders opsigelse og 9 pct. for indlån på mindst 12 måneders opsigelse.